Prosjektbeskrivelse

Bakgrunn

Fiskeindustrien har vært, og er fortsatt, en hjørnestein i næringslivet i Lofoten og Vesterålen. I alle Lofoten og Vesterålens kommuner finnes det fiskemottak og de fleste av disse har særlig stor aktivitet knyttet til Lofotfisket på vinteren.

Sakte, men sikkert, har fiskeindustrien utviklet seg slik at havner har blitt uaktuelle for mottak av større fangster som følge av dårlig infrastruktur eller dårlige landingsforhold. Dette har gjort at det har blitt færre og større anlegg. Bygging av moloer har ført til endrede strømningsforhold i havnebassengene og det meste av fisken blir i dag sløyd på landanleggene.

De som vokste opp i og ved fiskerihavner har sett hvordan industrien har utviklet seg til å ta vare på alt råstoff og til å håndtere avfall og utslipp på en profesjonell måte. I tidligere tider kastet man store mengder organisk avfall i sjøen og man kunne se fiskerester flyte fritt i havna. I dag er dette et sjeldent syn, og noe som ansees som uakseptabelt både av industrien og av "mannen i gata."

Kravene til industrien er blitt strengere og kravene til profesjonalitet og investeringer er større. Fiskeforedlingsbedriftene langs kysten er ofte små familiebedrifter som besitter en generalistkompetanse for å utføre arbeidet sitt på mange ulike områder. Miljøkravene som stilles krever ofte en helt annen kompetanse enn det bedriftene sitter på i dag. Dette er bakgrunnen for at vi har utviklet et prosjekt som skal øke kompetanse og sette bedriftene i stand til å forstå, vurdere og gjennomføre viktige miljøtiltak, i samarbeid med andre bedrifter i samme situasjon..

Om prosjektet

Vest-Lofoten Næringsforening er en næringsforening som arbeider i en region hvor fiskeriene er samfunnets hjørnestein. Næringsforeningen organiserer nesten alle landanleggene i fiskeriene innenfor sin virksomhet og har også et eget utvalg for sjømat som arbeider med faglige problemstillinger knyttet til fiskeri. Næringsforeningen har også tett samarbeid med

næringsforeningen i Lofoten via overbygget Lofoten Næringsforum, og pleier også tett kontakt med næringsforeningene i Vesterålen.

Vest-Lofoten Næringsforening og LoVe Utvikling har gått sammen for å utvikle kompetanse og tiltak knyttet til utslipp fra fiskeindustrien i havnene i Lofoten og Vesterålen. LoVe Utvikling har en avtale med kommunene i Lofoten og Vesterålen der vi har koordinatoransvar for forvaltningen av vanndirektivet i de to vannområdene. Helt siden 2013 har vannområdekoordinator registrert at bedriftene har hatt problemer med å innfri kravene til silanlegg som følger av forurensingsforskriften § 26. På grunn av den store mengden fisk som mottas under Lofotfisket vil mange bedrifter falle inn under kravet om anlegg med 1 mm sil. Flere bedrifter påpeker at dette blir svært kostbart å gjennomføre og at silanlegg av denne typen går tett. Dette medfører uforholdsmessig stor ressursbruk til drift og vedlikehold. Det fører også til at bedriftene ikke ser det hensiktsmessig å installere denne typen anlegg. Konsekvensen av dette blir stadige søknader om dispensasjon fra forskriften t Statsforvalteren i Nordland har ved flere anledninger innvilget utsatt frist for gjennomføring av dette tiltaket.

I perioden 2015 – 2017 ble det iverksatt kartlegging av vannkvaliteten i flere av de mest sentrale fiskerihavnene i Lofoten. Prøvene viste at innholdet av totalt nitrogen og totalt fosfor lå innenfor verdiene moderat til dårlig vannkvalitet. Målingene ble foretatt i perioden januar – april og dekker dermed sesongen for Lofotfisket. Felles for alle havnene er at det også er utslipp fra avløp. Det er ikke mulig å fastslå hvilken andel av utslippene som skyldes fiskeindustrien og hvor mye som skyldes avløp. Vi har foreslått løsninger der kommunalt avløp og avløp fra fiskeindustrien samles og ledes ut i større resipient. Kravet til silanlegg åpner ikke for dette og løsningen har ikke vært nærmere utredet, I prosjektet er det aktuelt å se nærmere på en slik løsning som er i tråd med vannforskriftens fokus på samarbeid mellom ulike påvirkere i en vannforekomst.

Vest-Lofoten Næringsforening har bedt LoVe utvikling om å ta kontakt med flere av bedriftene for å kartlegge status i fremdriften med å iverksette tiltak. Tilbakemeldingen er at dette er utfordrende og at det er behov for mer kunnskap. Bedriftene ønsker å få samlet erfaringer fra andre fiskemottak som har installert denne typen anlegg, slik at man er sikre på at silanlegget fungerer i praksis og at investeringen dermed gir mening. Når bedriftene pålegges å gjøre miljøtiltak ønsker de at de blir vellykket.

Samtidig som bedriftene har arbeidet med oppfølging av miljøtiltakene har de identifisert flere ulike utfordringer og at de på enkeltområder ikke ser nytten av arbeidet de har blitt pålagt å gjennomføre. Mange bedrifter stiller spørsmålstegn om dette er de riktige tiltakene for å bedre det vannkvalitet og miljø i regionen. På enkeltområder har tiltakene høy legitimitet, mens på andre områder ser vi at iverksettelse utsettes fordi bedriftene ikke har økonomi til å gjennomføre tiltak som de er usikre på virkningen av.

Dette går ikke bare på tiltakene i seg selv, men også på prosessen. En av tilbakemeldingene fra lokalt næringsliv er at prosessene er lagt opp slik at de oppleves konkurransevridende siden det stilles ulike tidskrav til konkurrerende bedrifter. Bedriftene gir også tilbakemelding om at ulike fylker legger opp ulike prosesser knyttet til implementering av de ulike kravene.

Flere bedrifter har etterspurt muligheten for å utvikle et samlet dokument fra næringslivet med tilbakemeldinger på de ulike miljøtiltakene. Dette vil gi lokale bedrifter anledning til å jobbe med tiltakene samtidig som man får gitt verdifulle tilbakemeldinger til forvaltningen både rundt prosessene som kjøres, og i fremtiden når regelverk og tiltak skal vurderes og revideres.

Vest-Lofoten næringsforening ønsker også å bidra til å formidle erfaringene i prosjektet og fra bedriftene gjennom en kystnæringskonferanse. Her vil vi kunne fokusere på erfaringer fra bedrifter, løsninger fra leverandører og informasjon fra myndighetene. En slik arena vil åpne for dialog og forståelse. Reaksjoner og innspill fra dette seminaret vil være viktige i siste del av prosjektet og r bedriftene vil få mulighet til å jobbe videre i sine respektive anlegg.

Vest-Lofoten Næringsforening ønsker å samordne dette arbeidet. Kort oppsummert skal prosjektet arbeide hovedsakelig med:

- Å utvikle samarbeid rundt kompetansebygging som kan gjøre bedriftene i stand til å utvikle tiltak raskere og mer kostnadseffektiv

- Å utvikle samarbeid rundt enkelttiltak som kan bidra til å senke kostnadene for bedriftene, og deling av eventuelle driftskostnader

- Å utvikle samarbeid om utveksling av kunnskap vil gjøre bedriftene bedre stand til å forstå viktighetene av tiltakene og øke forståelsen av arbeidet som skal gjøres. Dette vil også kunne gjøre dialogen med myndighetene enklere.

- Arbeide med å systematisere tilbakemeldinger til forvaltningen i form av en rapport som sier noe om prosess, behov og nytte for bedriftene.

Tiltak og tidsplan

Opprettelse av prosjektgruppe	Vi nedsetter en prosjektgruppe bestående av bedriftene vi har vært i kontakt med i regionen. Målet med prosjektgruppa er å kunne gi kontinuerligoppfølging på felles problemstillinger, og ha en arena for tilbakemeldinger. Prosjektgruppe skal virke i hele prosjektperioden med jevnlige møter.	15. april 2023 - 1. Mai. 2023
Kartlegging av felles utfordringer	Sammen med prosjektgruppa skal vi kartlegge felles utfordringer som egner seg til videre arbeid	15. April 2023 - 1. Juni 2023
Oppstart arbeid med felles utfordringer	Gjennom de første månedene skal vi kartlegge hvilke felles utfordringer bedriftene har som egner seg til videre oppfølging i prosjektet	15. Mai 2023 - 20. Desember 2023
Konferanse / seminar	Arranger en konferanse for berørte bedrifter i regionen hvor man inviterer relevante myndigheter, leverandører og fagmiljøer	15. august 2023 – 20. desember 2023

Oppstart individuell rådgivning	Parallelt med fellesprosessene har bedriftene mulighet til å få rådgivning for lokale prosesser på områder hvor de mangler fremdrift eller står fast for å få gjennomført egne tiltak. Vi ser for oss at dette pågår siste halvdel av prosjektet etter at bedriftene er blitt bedre kjent med prosjektets målsetninger og tiltak.	15. september 2023 - 20. desember 2023
Ressursrapport	Det utvikles en faglig rapport som baseres på erfaringene på bedriftene som arbeider med å implementere tiltak. Målet med rapporten er å dokumentere utfordringer, tilbakemeldinger og muligheter overfor kontrollmyndighet og overfor fremtidige revideringer av lover og retningslinjer.	15. oktober 2023 - 20. desember 2023
Prosjektavslutning	Det forberedes prosjektavslutning, gjennomføres evaluering og vurderinger rundt videreføring av arbeidet	15. november 2023 - 20. desember 2023

Formål og målsetning

Målet med prosjektet er å avklare hva som skal til for å få på plass løsninger som reduserer tilførsel av organisk materiale og næringsstoffer i fiskerihavner. Vi ønsker å kartlegge og samle erfaringer fra bruk av silanlegg,,eventuelle driftsutfordringer og å foreslå løsningen på disse. Prosjektet skal også vurdere alternative løsninger dersom det viser seg at silanleggene ikke er egnet slik de fremstår i dag. Det er også aktuelt å vurdere muligheten for samordning med kommunale avløpsanlegg.

Formålet med prosjektet er å øke hastigheten på iverksettelse av miljøtiltak i havnene, og samtidig bidra til økt kompetanse i bedriftene.

Prosjektet vil ha en positiv effekt både for samfunnet og for enkeltbedriftene som deltar i arbeidet. Miljøtiltak i havner vil ha positive effekter for matsikkerhet, fugle- og dyreliv og for alle mennesker som jobber eller bor i og ved i havnene.

Vi har formulert følgende som de viktigste målsetningene og formål:

- Prosjektet skal bidra til økt kompetanse i bedriftene, samt å stille kompetanse til rådighet for å øke hastigheten på gjennomføring av miljøtiltak i havnene.
- Prosjektet skal bidra til å senke kostnaden ved implementering av miljøtiltak ved å fremme mulig samhandling og samarbeid. Prosjektet skal bidra positivt slik at den totale miljøbelastningen knyttet til industrivirksomhet i havnene går ned.
- Prosjektet skal bidra til å sammenfatte og dokumentere tilbakemeldinger fra bedriftene med mål om å gi i konstruktive tilbakemeldinger til forvaltningsmyndigheter.

Samarbeid og nettverk

Prosjektet er utformet som et samarbeidsprosjekt. I forkant av utviklingen av prosjektet har vi vært i kontakt med en rekke ulike fiskemottak og landanlegg som opererer i ulike havner. Samtlige anlegg har vært positive til prosjektet og til å delta i arbeidet.

Landanleggene vil være viktige samarbeidsparter i prosjektet, og listen over anlegg som skal delta i prosjektet er dynamisk. Det er mulig for andre aktører å være med i samarbeidet.

I prosjektets første fase vil vi invitere disse anleggene til å delta:

- Røst Næringsforening
- Røst Sjømat
- Lofoten Viking
- Nergård
- Vest-Lofoten Næringsforening
- Nic.Haug
- J.M. Langaas
- Jentoft AS
- Sverdrup
- Øksnes Kommune
- Gunnar Klo
- Myre Fiskeindustri